
izvorni znanstveni rad

UDK:811.163.42'367.625

KOLIKO SU LAGANI TZV. LAGANI GLAGOLI U HRVATSKOM?

Anita Peti-Stantić, Hrvoje Japirko, Marin Kežić
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Keywords: light verbs, syntax-semantic interface, Croatian, Parallel Architecture

Summary: Grounded in the constructionist approach to language, as principally represented in works by Goldberg (1996) and Jackendoff (2010), this article examines some important features of the so-called *light verb constructions* (Butt 2003). Following a short overview of certain observations made by various theoreticians, ranging from those aligned with contemporary Anglo-American schools of linguistic thought (Gradečak-Erdeljić & Brdar 2012, Wittenberg et al. 2014) to those belonging to the South Slavic structuralist tradition (Radovanović 1990, Silić & Pranjković 2005), the present paper proceeds to provide a preliminary analysis of a selection of results obtained through a psycholinguistic experiment on Croatian light verb constructions. Confronted with a formal written elicitation task, a total of 60 subjects, all of whom were speakers of Croatian, were, *inter alia*, asked to a) match, if deemed possible, a series of light verb constructions (as well as a series of filler constructions) with their monolexemic verbal counterparts b) to rate the degree of equivalence between the matched units and c) to rate them on scale of abstractness and concreteness. The data presented is accompanied by a short discussion and is intended to serve as the basis for subsequent practical and theoretical research on light verb constructions.

Ključne riječi: lagani glagoli, sintaktičko-semantičko sučelje, hrvatski, paralelna arhitektura

Sažetak: U radu, utemeljenom na konstrukcijskom pristupu jeziku koji su ponajprije zacrtali Goldberg (1996) i Jackendoff (2010), propituje se status

specifičnih glagolsko-imenskih konstrukcija koje se obično nazivaju konstrukcije s laganim glagolima (engl. *light verb constructions*, Butt 2003). Nakon kratkog teorijskog pregleda radova, među kojima neki pripadaju angloameričkoj lingvističkoj misli (Gradečak-Erdeljić & Brdar 2012, Wittenberg et al. 2014), dok se drugi uklapaju u južnoslavističku strukturalističku tradiciju (Radovanović 1990, Silić & Pranjković 2005), u ovom se prilogu donose preliminarni rezultati niza psiholingvističkih istraživanja provedenih na skupini od 60 govornika hrvatskoga jezika. Istraživanje je provedeno metodom pismene elicitacije, pri čemu se od govornika, između ostaloga, tražilo da, a) ako to smatraju mogućim, konstrukcije s laganim glagolima (odnosno kontrolne konstrukcije) povežu s jednorječnim glagolskim parnjacima, b) odrede stupanj ekvivalencije između tih dvaju tipova jezičnih jedinica, c) odrede stupanj predočivosti (apstraktnost i konkretnost) konstrukcija. Središnji dio ovoga rada upravo je prikaz dijela podataka koji su proizašli iz toga istraživanja za koji se nadamo da će poslužiti kao osnova za praktična i teorijska istraživanja konstrukcija s laganim glagolima u budućnosti.

1. KRATKI PREGLED TEORIJSKE LITERATURE O LAGANIM GLAGOLIMA

Jezična pojava koju ovdje obrađujemo, tzv. *lagani glagoli*, dospjela je u središte jezičnih istraživanja ponajprije u okviru anglofone lingvističke tradicije. O značenju te pojave svjedoče, među ostalim, različitost pristupa njezinu objašnjavanju te obilje naziva pod kojima je dosad bila obrađivana. Osim općeprihvaćenog naziva *lagani glagol* (engl. *light verb*, Jaspersen 1954. i mnogi drugi poslije njega), u optjecaju su i brojni drugi nazivi, kao npr. *tanki glagol* (engl. *thin verb*, Allerton 2002), *funkcijski glagol* (engl. *function verb*, Nickel 1968), *potporni glagol* (engl. *support verb*, Gross 1989), *operatorski glagol* (engl. *operator verb*, Rassi i dr. 2014) i *vektorski glagol* (engl. *vector verb*, Nespital 1989). Među jednako brojnim nazivima za specifične sintaktičko-semantičke kombinacije laganih glagola i pojedinih imenica uvjerljivo prevladava naziv *konstrukcije s laganim glagolima* (engl. *light verb constructions*, Butt 1988), a konkuriraju mu nazivi kao što su npr. *razvučene glagolske konstrukcije* (engl. *stretched verb constructions*, Allerton 2002), *složeni predikati* (engl. *complex predicate*, Goldberg 1996), *konstrukcije složenog predikata* (engl. *complex predicate construction*, Goldberg 1996), *konstrukcije s potpornim glagolom* (engl. *support verb constructions*, Gross 1989) i *glagolsko-imenske konstrukcije*

(engl. *verbo-nominal constructions*, Cetnarowska 2012).¹

Naziv *light verb* u uporabu je prvi uveo Jaspersen (1954), koji njime označuje glagolsku sastavnicu engleskih izrazâ kao što su *have a chat*, *take a walk* i *give a sigh*. Umjesto sustavne tipologije i sintaktičko-semantičke analize Jaspersen zapravo nudi samo svojevrsan kratak popis sličnih izraza uz uvodnu napomenu da su lagani glagoli „u skladu s općom sklonosti srednjengleskoga da se nevažan glagol, kojemu su pridružene oznake lica i vremena, predmetne uistinu važnom sadržaju“. Njegov je, dakle, stav kako temeljno značenje u konstrukcijama s laganim glagolima nosi imenica, a ne glagol koji njome upravlja. Takva karakterizacija semantičkog doprinosa laganih glagola, pa i naziv koji im je Jaspersen dodijelio, imali su u lingvistici velik odjek pa se tako u mnogim narednim sintaktičko-semantičkim analizama moglo pročitati kako su lagani glagoli zapravo „značenjski prazni“, „značenjski slabi“ ili „značenjski osiromašeni“, dok je između konstrukcija s laganim glagolima i njihovih jednorječnih glagolskih parnjaka (npr. *have a chat* – *chat*) često uspostavljan odnos potpune istovrijednosti.

Iako su se naziv *lagani glagol* te tvrdnja o umanjenu značenjskom doprinosu njegova denotata velikim dijelom zadržali, u novijim se lingvističkim raspravama laganim glagolima ipak pripisuje znatno veća uloga u izgradnji značenja čitavih glagolsko-imenjskih kombinacija (v. Wierzbicka 1982, Gradečak-Erdeljić 2009, Cetnarowska 2012). Osim pretežno teorijskih radova u kojima se upravo na primjeru konstrukcija s laganim glagolima uvažava međuigra idiomatičnosti i kompozicionalnosti (v. Goldberg 1996), odnosno istražuje uloga laganih označivača aspekta (Gradečak-Erdeljić i Brdar 2012) te sredstava za različitu konceptualizaciju događaja (Langacker 1987, 1981), u novije vrijeme javljaju se i mnogi radovi u kojima se teorijski modeli ponajprije vide kao podloge za psiholingvistička istraživanja.

Jedan takav pristup moguće je naći u okviru teorije *paralelne arhitekture* (engl. *parallel architecture*, Jackendoff 2010), prema kojoj se konstrukcije s laganim glagolima mogu definirati kao „kompleksni predikati u kojima je glagol semantički izbljedio. On samo izražava aspekt, direkcionalnost ili *aktionsart* predikata, dok glavnina predikatnog značenja proizlazi iz događajne imenice unutar konstrukcije“ (Wittenberg i dr. 2014: 61).

Razliku između laganih glagola i običnih glagola nastoji se ilustrirati na

¹ Ovdje valja napomenuti kako se između nabrojanih naziva ne može staviti znak jednakosti – s izuzetkom termina *lagani glagol*, koji je postao općeprihvaćen, gotovo svaki navedeni termin veže se uz neku specifičnu teoriju unutar koje može imati širi ili uži opseg referencije. Za povijesni pregled proučavanja laganih glagola te pregled konkurentne terminologije v. Peti-Stantić, Kežić, Japirko (u tisku).

temelju četiriju primjera:

(1) a. <i>Henry gave a book to Elsa.</i>	<i>Henry je Elsi dao knjigu.</i>	[obični glagol]
b. <i>Henry described a kiss to Elsa.</i>	<i>Henry je Elsi opisao poljubac.</i>	[obični glagol]
c. <i>Henry gave a kiss to Elsa.</i>	<i>Henry je Elsi dao poljubac.</i>	[lagani glagol]
d. <i>Henry kissed Elsa.</i>	<i>Henry je poljubio Elsu.</i>	[obični glagol]

Imenica iz primjera (1a) povezana je s konkretnim izvanjezičnim referentom (knjigom), dok su imenice iz primjerâ (1b) i (1c) imenice koje ne označavaju neki opipljiv entitet u izvanjezičnim svijetu, već događaj koji se u njemu odvija (poljubac kao kulminacija čina ljubljenja). Međutim, iako su primjeri (1b) i (1c) naizgled najsličniji po tome što imaju istu argumentnu strukturu, a njihovi glagoli uvode istu vrstu imenica, ne treba zanemariti značenje i logičku strukturu cjelokupnih iskaza. Naime, rečenica iz primjera (1b) odnosi se na dva zasebna događaja (čin opisivanja i čin ljubljenja), dok rečenica iz primjera (1c) upućuje na samo jedan događaj (čin ljubljenja). Iz navedenoga slijedi da je razina uspostavljenog semantičkog paralelizma između primjerâ (1c) i (1d) najviša.

Semantički paralelizam može se detaljnije objasniti pomoću semantičkih uloga (Fillmore 1977) unutar argumentne strukture. U primjeru (1a) *Henry* je nedvojbeno Agens, *book* je Tema, a *Elsa* je Benefaktiv. Međutim, iz primjera (1c) ne proizlazi nužno da su *Henry* i *Elsa* razmijenili poljubac (*Henry* je *Elsi* mogao opisivati poljubac s nekim nenavedenim sudionikom radnje), zbog čega je nemoguće pouzdano ustvrditi da *Henry* i *Elsa* stoje u odnosu Agens – Benefaktiv. Naposljetku, tek u primjerima (1c) i (1d) možemo bez zadržke tvrditi kako je *Henry* Agens, a *Elsa* Benefaktiv, odnosno možemo reći kako ta dva primjera pokazuju najveću razinu semantičkog paralelizma.

Osim pozivanjem na standardne semantičke uloge, Wittenberg i dr. tvrde da je čitavu pojavu moguće objasniti na zadovoljavajući način tek uvođenjem određenih modifikacija u tradicionalni model semantičkih uloga. U njihovu prilagođenom modelu primjere (1c) i (1d) možemo uzeti kao primjere najvećeg semantičkog paralelizma ako ustvrdimo da imenica iz primjera (1c) ne nosi semantičku ulogu Teme, već tzv. *ulogu sudogađaja* (engl. *co-event role*).

To što je *Henry* sudionik dvaju odvojenih događaja (događaja davanja i sudogađaja ljubljenja) za sobom povlači to da glagol *give* i događajna imenica *kiss* imaju zajednički Agens. Tzv. *dijeljenje argumenata* (engl. *argument sharing*) shematski se može prikazati na sljedeći način:

(2)	a.		<i>Henry</i>	<i>gave</i>	<i>Elsa</i>	<i>a kiss</i>
		uloge <i>give</i>	Agens		Benefaktiv	sudogadaj
		uloge <i>kiss</i>	Agens		Pacijens	
(2)	b.		<i>Elsa</i>	<i>received</i>	<i>a kiss</i>	<i>from Henry</i>
		uloge <i>give</i>	Benefaktiv		sudogadaj	Agens
		uloge <i>kiss</i>	Pacijens			Agens

U teorijskom okviru paralelne arhitekture takvi su posebni slučajevi interakcije semantike i sintakse izrazito važni zato što nam, između ostaloga, otvaraju brojne mogućnosti psiholingvističkih istraživanja koja bi se bavila mogućim učincima semantičko-sintaktičkih nepodudarnosti na kognitivni trošak pri jezičnom procesiranju, bilo da je riječ o jezičnoj produkciji, bilo da je riječ o recepciji.²

Dok su se lagani glagoli u anglističkoj literaturi dosad isključivo proučavali s deskriptivističkog stajališta, na srednjojužnoslavenskom prostoru nailazimo na raznorodnije rasprave, odnosno na kolebanje između preskriptivističkog i deskriptivističkog pristupa. Normativizmu su izrazito naklonjeni kroatistički radovi, u kojima se često odlučno tvrdi kako određene kombinacije glagola i imenica uvijek valja zamijeniti običnim glagolima, kao u nizu *vršiti izmjeru – mjeriti, vršiti obaranje – obarati, vršiti sječu – sjeći* (Tafra 2007: 60). Opačić (2009: 25) ide i korak dalje te tvrdi da su određene kombinacije glagola i imenica bolje od drugih sličnih kombinacija, što ilustrira primjerima *imati pravo > biti u pravu* i *imati prednost > biti u prednosti*.

Bagić (2012) pak, govoreći sa stajališta književne teorije i stilistike, ne donosi jezične propise kao takve, već slične pojave obrađuje kao primjere *pleonazama*, koje definira kao „diskurzivno preobilje. Postupak razvijanja i proširivanja iskaza tako da se riječima dodaju istoznačnice ili bliskoznačnice. Sintaktička veza među sastavnicama pleonastičkog izričaja posve je korektna; izlišno se ponavljanje događa na semantičkoj razini.“ (Bagić 2012: 249) Nadalje, za razliku od izraza kao što su *slavuj tica, senja zasenjala, leševi mrtvi* (iz pjesme L. Zime), koji se mogu nazvati *stilističkim pleonazmima*, izrazi kao što su *vršiti potragu* (← *tragati*), *provoditi istragu* (← *istraživati*), *biti u mogućnosti* (← *moći*) predstavljaju *neosviještene pleonazme*. Odnosno, *neosviještene pleonazam* prema Bagiću (2012: 249) „nije figura nego pojava koja se javlja u izrazito ustaljenim komunikacijskim praksama čija su bitna obilježja formulaičnost i repetitivnost. Nepotrebno bujanje diskurza najčešće je u jeziku birokracije, politike i administracije. Glavna sredstva tog bujanja imeničke su

² Više o konkretnim rezultatima psiholingvističkih istraživanja temeljenih na teoriji paralelne arhitekture v. u Wittenberg i dr. 2014. i Peti-Stantić, Kežić, Japirko (u tisku).

konstrukcije na mjestu glagolskih, nepotrebna pojašnjavanja jedne imenice drugom, udvajanje gramatičkih oznaka i dr.“

Iako se u lingvističkim radovima sa srednjojužnoslavenskog prostora ovoj pojavi također pristupalo sa stajališta funkcionalne stilistike, u njima joj se generalno nije pridruživala etiketa pleonazma, već ju se često promatralo iz izrazito formalne deskriptivističke perspektive čvrsto ukorijenjene u (europskom) strukturalizmu. Podrobniju deskriptivističku raspravu o laganim glagolima tako donosi Radovanović (1990), koji ih obrađuje pod nazivima *glagolska kopula* i *semikopulativni glagol*. Ta dva termina zapravo predstavljaju dva različita tipa onoga što se u stranoj literaturi naziva laganim glagolima, a vide se kao sastavnice tzv. *dekomponiranog predikata*, koji Radovanović (1990: 53) definira kao „svaki dvočlani predikat konstruisan po modelu Verbum (= glagolska kopula ili semikopulativni glagol) + Nomen deverbativum, a sinonimičan (pa i komutabilan) sa semantički ekvivalentnim jednočlanim predikatom (predstavljenim punoznačnom glagolskom leksemom iz koje je izvedena deverbativna imenica dvočlanog predikata).“ Slijedeći terminološku distinkciju, glagolske kopule nalaze se u izrazima kao što su npr. *biti u kvaru*, *biti na gubitku*, *biti mišljenja* (Radovanović 1990: 57-58), a semikopulativni glagoli nalaze se u izrazima kao što su npr. *vršiti razmjenu*, *imati mogućnost* i *dati doprinos* (Radovanović 1990: 59-61). Dani primjeri samo su malen dio Radovanovićeve doista opširne tipologije dekomponiranih predikata koje on nastoji uklopiti u nekolicinu konciznih formula među kojima se mogu izdvojiti npr. Cop + u/na + NDev(Loc), Cop + Ø/od + NDev(Gen), NDev(Nom) + Cop + Lex, Semicop + NDev(Acc), Semicop + NDev(Acc) i još nekoliko posebnih slučajeva (v. Radovanović 1990: 57-64).

U novijoj kroatističkoj literaturi, premda u manjem opsegu, također nailazimo na deskriptivističke obrade laganih glagola. Silić i Pranjković (2005) lagane glagole obrađuju pod nazivom *perifrazni glagoli* te ih, slično kao i Radovanović, promatraju kao dio veće cjeline. Ta se cjelina u njihovoj teoriji naziva *raščlanjenim predikatom*, koji se definira kao vrsta „proširenoga predikata koja nastaje tako da se kakav samoznačni glagol raščlani na perifrazni glagol i imenicu, koja je obično glagolska i koja je često i izvedena od samoznačnoga glagola.“ (Silić i Pranjković 2005: 292) Osim toga, napominje se da se neki raščlanjeni predikati mogu preoblikovati u neproširene predikate, kao npr. *voditi borbu* (→ *boriti se*), *izražavati zahvalnost* (→ *zahvaljivati se*), *obavljati sjetvu* (→ *sijati*), dok nekima ne možemo pridružiti odgovarajući neprošireni predikat, kao npr. *doći do izražaja*, *dovesti do očaja*.

Najnovija domaća literatura (Gradečak-Erdeljić 2009, Gradečak-Erdeljić

i Brdar 2012) prvi put bilježi zamjetan zaokret od tradicionalnih strukturalističkih pristupa prema kognitivnolingvističkom uporabno utemeljenom modelu (engl. *usage-based model*). Usvajajući pristup tzv. *konstrukcijske gramatike* (engl. *construction grammar*), Gradečak-Erdeljić i Brdar (2012: 29), među ostalim, navode kako jezične konstrukcije treba gledati kao „proizvod specifičnih obilježja leksikona i jezične tipologije“ („the product of specific characteristics of the lexicon and the language typology“) te naglašavaju kako one zapravo stoje na razmeđu leksika i gramatike. Kako bi produbili teorijske spoznaje o laganim glagolima, autori su se odlučili za horizontalnu kontrastivnu analizu. Odabravši niz engleskih književnih djela za koja postoje hrvatski prijevodi te izvukavši iz njih uzorak od 69 rečenica koje sadrže lagane glagole, dobiveni su uzorak rečenica usporedili s rečenicama iz hrvatskih prijevoda tih djela, tragajući na taj način za prijevodnim ekvivalentima engleskih konstrukcija s laganim glagolima. 66,7% konstrukcija s laganim glagolima prevedeno je jednostavnim glagolima, 15,94% prevedeno je konstrukcijama s laganim glagolima, a 17,39% prevedeno je glagolsko-imeničkim konstrukcijama s drugom vrstom glagola (Gradečak-Erdeljić i Brdar 2012: 34). *Take a + N* konstrukcije pokazale su se kao najbrojnije konstrukcije u nizu, a na hrvatski su se pretežno prevodile glagolima s inkoativnim ili punktualnim prefiksima, što se objašnjava činjenicom da se se dinamične radnje u neutralnom razgovornom stilu hrvatskoga jezika najčešće opisuju jednostavnim jezičnim strukturama.

Nesrazmjer između sklonosti prema složenim sintaktičkim strukturama u engleskom jeziku i sklonosti prema morfološkim sredstvima u hrvatskom jeziku za opisivanje istih radnji tumači se različitom tipologijom dvaju jezika. Dok je engleski jezik krajnje analitičan, hrvatski je jezik krajnje sintetičan, a konstrukcije s laganim glagolima u hrvatskom se jeziku uglavnom mogu smatrati stilski obilježenim jezičnim jedinicama (Gradečak-Erdeljić i Brdar 2012: 36). Međutim, autori također naglašavaju kako takve konstrukcije odražavaju izvanjezične univerzalije te kako u svim jezicima funkcioniraju zahvaljujući metafori DOGAĐAJI SU STVARI, misleći pritom na metaforičko preslikavanje iz domene glagola (dogadaj) u domenu imenice (stvar).

Uzimajući u obzir kako se kao imenske sastavnice engleskih glagolsko-imeničkih konstrukcija najčešće pojavljuju deverbale imenice, odnosno izvedenice s nultim sufiksom, Gradečak-Erdeljić i Brdar (2012) prvo donose niz imenica sa sličnim tvorbenim uzorkom u hrvatskom jeziku, a zatim kao najproduktivniju skupinu izdvajaju deverbale imenice s prefiksom i nultim sufiksom te ih stoga uzimaju kao osnovu za korpusno pretraživanje. Pretragom kolokacija u Hrvatskom nacionalnom korpusu i

Hrvatskoj jezičnoj riznici ustanovljen je popis glagolskih sastavnica glagolsko-imenskih konstrukcija: *dati, donijeti, doživjeti, imati, ispustiti, izvršiti, napraviti, obaviti, provoditi, staviti, učiniti, uputiti, uzeti, voditi*.

Iako se među konkretnim primjerima glagolsko-imenskih konstrukcija nalaze brojne konstrukcije iz administrativnog diskursa (*provoditi nadzor, izvršiti nalog, obaviti pregled* itd.), zamjetan je i niz konstrukcija iz govorenog jezika (*dati mig, ispustiti krik, napraviti predah, učiniti preljub* itd.). Osim toga, kao najbrojnije glagolske sastavnice nametnuli su se glagoli *imati, dati* i *napraviti*, koji se obično smatraju tipičnim predstavnicima kategorije laganih glagola.

Nakon provedenih analiza (doduše preliminarnih i opsegom ograničenih) autori zaključuju kako konstrukcije s laganim glagolima u hrvatskom jeziku doista zadovoljavaju uvjete za *shematičnost* (engl. *schematicity*) – međutim, njihova je shematičnost izražena u znatno manjoj mjeri u odnosu na slične konstrukcije u engleskom jeziku, što ih čini obilježjenima i manje *kognitivno usađenima* (engl. *cognitively entrenched*).

2. GRAĐA, METODE I UZORAK ISPITANIKA

2.1. Pronalaženje i odabir obrazaca konstrukcija s laganim glagolima

Psiholingvističko eksperimentalno istraživanje o kojem se izvještava u ovom radu nadovezuje se na istraživanja koje su za hrvatski jezik proveli Gradečak-Erdeljić i Brdar (2012). Za razliku od njihova rada, temeljenog na horizontalnoj kontrastivnoj analizi laganih glagola ekcerpiranih iz ručno odabranoga korpusa engleskih književnih tekstova i njihovih hrvatskih prijevoda, u ovom se radu donose rezultati psiholingvističkoga istraživanja potpomognutoga isključivo hrvatskom korpusnom građom.³

Za prikupljanje građe relevantnih mrežnih tekstova korištena su tri resursa: HNK (Hrvatski nacionalni korpus), hrWaC (Hrvatski mrežni korpus)⁴, sastavljen od tekstova objavljenih na hrvatskom jeziku na internetu i tražilica Google. Razlog za odabir više izvora tekstova leži u pretpostavci kako HNK pretežno sadrži tekstove višega registra, dok je cilj našega istraživanja bio da, među ostalim, zahvatimo i tekstove koji

³ U ovom radu prikazujemo samo djelomične rezultate analize prvoga i trećega eksperimenta. Analizom konstrukcija s laganim glagolima u kontekstu (čime smo se bavili u drugom eksperimentu) pokazala se i kvantitativna i kvalitativna varijabilnost koju ćemo, osobito u usporedbi s procjenom predočivosti konstrukcija u odnosu na predočivost glagola, obraditi u zasebnom radu.

⁴ <http://nlp.ffzg.hr/resources/corpora/hrwac/>

pripadaju razgovornom stilu, smatrajući kako na taj način možemo uključiti neke sinkronijske pojave koji se ne mogu uočiti u lektoriranim tekstovima pisanim «idealnim» standardnim jezikom.

Konstrukcije koje su kasnije korištene u psiholingvističkom dijelu istraživanja rezultat su korpusne pretrage, a proizašle su iz sparivanja navedenih glagola s događajnim imenicama za koje smatramo da u danim konstrukcijama unatoč svojim sintaktičkim obilježjima uz navedene glagole s jedne strane funkcioniraju kao objekti, no nisu semantički argumenti tih glagola (npr. *dati poljubac, baciti ples, steći osjećaj i složiti dramu*). Uz to, s navedenim su glagolima oblikovane i konstrukcije koje su u prvom i drugom eksperimentu trebale poslužiti za usporedbu procjene upotrebe glagola kao «običnih» i kao «laganih» glagola, tj. konstrukcije u kojima imenica uz navedene glagole funkcionira kao direktni objekt (npr. *dati olovku, baciti smeće*). Intencionalno su odabrani i glagoli, a onda posebno i konstrukcije, koje se ne koriste samo u administrativnom stilu, nego prije svega one za koje smo pretpostavili da će većini ispitanika biti poznate iz svakodnevne komunikacije, tj. iz razgovornoga stila.⁵

Glagoli *dati* i *steći* odabrani su kao primjeri laganih glagola koji su već proučavani kao prototipni predstavnici kategorije u kontekstu administrativnoga funkcionalnoga stila (v. Radovanović 1990, Gradečak-Erdeljić-Brdar 2012). Uz te glagole, koji su već prepoznati kao vrlo česti lagani glagoli, u istraživanje smo, kao što je već rečeno, odlučili uvrstiti i glagole *baciti* i *složiti*. Naime, vođeni vlastitim jezičnim osjećajem i istraživačkom intuicijom, pretpostavili smo da će ta dva glagola vjerojatno pripadati skupini laganih glagola koji se mogu okarakterizirati kao rubne, ali u isti mah produktivne, sinkronijske pojave iz razgovornoga jezika, bilo govorenoga, bilo jezika foruma, blogova i sličnih mrežnih stranica.

Prilikom pretrage korpusa i .hr domene preliminarno smo kao osnovni kriterij razlučivanja konstrukcija s laganim glagolima i popunjavača (engl. *filler*) u obliku konstrukcija s punoznačnim glagolima postavili tip imenica koje se pojavljuju u takvim konstrukcijama. Iako je u nekim jezicima, poput perzijskoga, zamijećeno kako se lagani glagoli često povezuju s rezultativnim, često konkretnim, imenicama (v. Family 2006), najveći broj do sada proučavanih primjera konstrukcija s laganim glagolima u engleskom i hrvatskom sadrži događajne, često apstraktne, imenice (za

⁵ Ovdje želimo istaknuti kako je rad vođen nizom eksperimentalnih pitanja koja su proizašla iz pretraživanja lingvističke literature i iskustva izvornoga govornika. To je iskustvo upućivalo na činjenicu da konstrukcije s laganim glagolima bez ikakve sumnje postoje u hrvatskom jeziku. Isto je tako upućivalo na to da, premda se o njima gotovo nije pisalo, nisu rijetke i da redovito dolaze u dvama po mnogim obilježjima međusobno «najudaljenijim» funkcionalnim stilovima, razgovornom i administrativnom.

razdiobu na rezultativne i događajne imenice v. Grimshaw 1990).

Osim što smo krenuli od pretpostavke da se u konstrukcijama u kojima smatramo da sudjeluju lagani glagoli u hrvatskom jeziku takvi glagoli najčešće povezuju s događajnim imenicama. Uz to smo se u istraživanju vodili i pretpostavkom kako konstrukcije s laganim glagolima ni u kojem slučaju ne treba analizirati binarno, zato što je iz prethodne literature jasno da su upravo konstrukcije toga tipa primarni kandidati koji zauzimaju različite položaje duž „kontinuumu između idiosinkratičnosti i pravilnosti“ (Jackendoff 2010: 19-20), odnosno dosežu različite stupnjeve shematičnosti i produktivnosti, samim se time odupirući tradicionalnom razdvajanju leksika i frazeologije. Upravo smo zbog toga u istraživanje uvrstili dvije osnovne vrste konstrukcija:

1. konstrukcije za koje smatramo da se glagol u njima javlja u svome laganome, odnosno shematičnom, značenju, bilo da je riječ o konstrukcijama za koje smatramo da u njima sudjeluju tzv. lagani glagoli, bilo o konstrukcijama koje se tradicionalno tretiraju kao frazemi (npr. *dati dopuštenje/dar/zapovijed/pusu/poljubac/potvrdu; baciti svjetlo/ples/đir/pogled/pjesmu/spavanac/ljagu*);
2. konstrukcije koje se mogu odrediti kao obični glagolsko-imenski spojevi u kojima se glagol javlja u svojem punom značenju te iza njega slijedi konkretna imenica (npr. *dati pismo/novac/maramicu/knjigu; baciti smeće/odjeću*).

2.2. Metodologija i glavni parametri istraživanja

Uz provjeru poznatosti konstrukcija i učestalosti produkcije i recepcije poznatih konstrukcija (ispitanici su trebali odgovoriti na pitanje koriste li konstrukciju više sami ili je više čuju od drugih), osnovni smjerovi istraživanja koja smo nastojali otvoriti ovim nizom psiholingvističkih eksperimenata određeni su odgovorima na sljedeća pitanja:

1. Postoje li u hrvatskom jeziku i u kojoj se mjeri koriste konstrukcije koje su u lingvistici poznate kao konstrukcije s laganim glagolima (engl. *light verb constructions*)?

2. Koji je stupanj istovjetnosti značenja konstrukcija s laganim glagolima i glagola iz kojih su te konstrukcije izvedene? Drugim riječima, nastojali smo provjeriti stavove o tome koji se tipovi konstrukcija u hrvatskom jeziku oblikovanih pomoću unaprijed definiranog sintaktičko-

semantičkog konstrukcijskog uzorka glagola i imenica mogu zamijeniti glagolom koji značenjski odgovara takvoj konstrukciji.

3. Postoji li razlika u predočivosti (konkretnosti i apstraktnosti) konstrukcija s laganim glagolima u odnosu na jednorječne glagole koji su s njima u semantičkom odnosu istovjetnosti?

Nabrojene parametre odlučili smo ispitati uz pomoć triju eksperimenata koji su se sastojali od zadataka dopunjavanja, zaokruživanja tvrdnje i ocjenjivanja tvrdnje na ljestvici. Prvi eksperiment zamišljen je kao upitnik u kojem je zadatak ispitanika da odgovore na pitanje smatraju li da navedene dekontekstualizirane konstrukcije imaju jednorječni semantički ekvivalentan glagolski parnjak te da, ako odgovore pozitivno, dopišu koji je to parnjak. Ispitanicima je pri tome ponuđena mogućnost da navedu više glagola. U drugom smo eksperimentu ispitanicima pokazali iste te konstrukcije unutar rečeničnoga konteksta te smo od njih tražili da procijene njihovu poznatost i to koliko ih često rabe, kao i da ponovno dopišu parnjak za sve konstrukcije za koje procjenjuju da imaju takve parnjake. Treći eksperiment trebao je pak poslužiti za ispitivanje istovjetnosti značenja konstrukcija i njihovih glagolskih parnjaka te za procjenu konkretnosti, odnosno apstraktnosti konstrukcija na ljestvici od 1 do 5.

Broj konstrukcija u trima provedenim eksperimentima ovisio je o zahtjevima svakog pojedinog eksperimenta. Za prvi eksperiment odabrali smo po 10 primjera konstrukcija s glagolima *baciti* i *dati* te po 5 primjera konstrukcija s glagolima *steći* i *složiti*. Za drugi eksperiment, s kontekstualiziranim konstrukcijama, sastavili smo ukupno 150 rečenica. Dok su neke rečenice preuzete u svom izvornom obliku iz korpusa, dio rečenica morao je biti do izvjesne mjere lektoriran i skraćen kako bi se izbjegla mogućnost distrakcije ispitanikâ zbog gramatički, leksički i ortografski neujednačenih rečenica.

Sva su tri eksperimenta provedena su u trima različitim terminima s razmakom od najmanje po tjedan dana.

2.3. Uzorak ispitanika

U istraživanju je sudjelovalo 60 ispitanika preddiplomskog i diplomskog studija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Najveći broj ispitanika ima između 20 i 22 godine, točnije njih 47 od 60 (78.3 %), dok ostalih, koju godinu mladih ili koju godinu starijih, ima 13 (21.6 %).

Ispitanici prema dobi

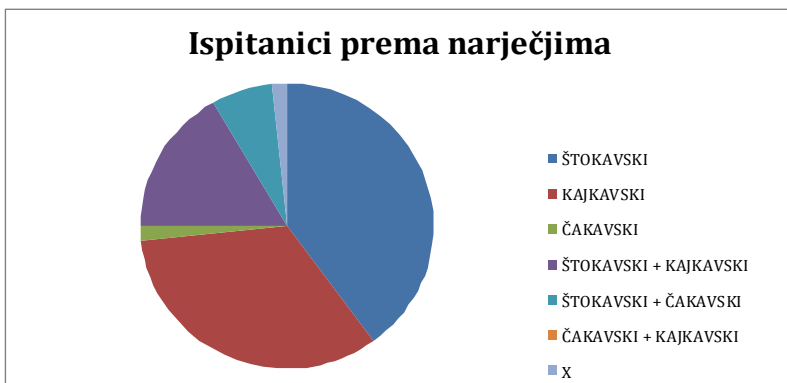

Dob ispitanika odražava se i na njihovu stručnu spremu jer su mlađi, kojih je otprilike dvije trećine, završili srednju školu, dok su stariji završili preddiplomski studij i stekli diplome sveučilišnih prvostupnika.

	BROJ ISPITANIKA	POSTOTAK
SREDNJA STRUČNA SPREMA	43	71.6 %
SVEUČILIŠNI PRVOSTUPNIK	17	28.3 %
UKUPNO	60	100 %

Kako se u prethodnim ispitivanjima morfosintakse u južnoslavenskim jezicima nije pokazala statistički relevantna razlika u odgovorima ispitanika koji za sebe tvrde da govore štokavskim narječjem i ostalih, koji studiraju na standardnom jeziku, ali dolaze iz kajkavskoga ili čakavskoga narječja (Willer-Gold i dr. 2016.), u ovo su istraživanje uključeni studenti bez obzira na to koje im je primarno narječje. Stoga smatramo da su podaci o dijalektalnoj pripadnosti zanimljiviji sa sociolingvističkoga stajališta, nego zbog potencijalnog utjecaja na rezultate istraživanja. U populaciji koja je sudjelovala u istraživanju 24 od 60 (40 %) ispitanika izjasnilo se kako se koriste isključivo štokavskim narječjem. Isključivo kajkavskim koristi se 20 ispitanika (33.3 %). Isključivo čakavskim koristi se tek jedan ispitanik (1.6 %). Kombinacijom štokavskog i kajkavskog koristi se 10 ispitanika (16.6 %). Kombinacijom štokavskog i čakavskog koriste se 4 ispitanika (6.6 %), a kombinacijom čakavskog i kajkavskog ne koristi se ni jedan ispitanik. Jedan

ispitanik nije se izjasnio o narječju kojim se koristi.⁶

3. PRIKAZ REZULTATA ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

U nastavku rada prvo donosimo statističke prikaze i raspravu o rezultatima prvoga eksperimenta, u kojem je cilj bio ispitati može li se dana konstrukcija zamijeniti jednorječnim glagolskim parnjakom. U sljedećem prikazu donosimo samo dio dobivenih podataka:

⁶ Uz ovaj podatak, kao i u svim istraživanjima, ispitanike smo pitali o broju knjiga koje pročitaju, želeći na taj način uspostaviti eventualnu korelaciju između broja knjiga koje pročitaju i odgovora na istraživačka pitanja. S obzirom na relativno malen broj ispitanika, zasada još nije moguće uspostaviti tu korelaciju. U tom kontekstu 9 (15%) ispitanika ne pročita ni jednu knjigu mjesečno, a tek četvero (6.6 %) pročita više od tri knjige. Najveći broj, 47 ispitanika (78.3 %), tvrdi da pročita jednu do dvije knjige mjesečno.

LG	KONSTRUKCIJA	PARNIJAK	BROJ POJEDINAČNIH UPARIVANJA	POSTOTAK S ODBIROM NA POZ. ODG.	POSTOTAK POZITIVNIH ODGOVORA	POSTOTAK NEGATIVNIH ODGOVORA	
STEĆI	steći prednost	Ø	44	100%	43.75 %		
		prednjačiti	7		25%		
		preteći	4		12.5 %		
		prestići	3		6.25 %	26.6 %	
		dostići	1		6.25 %		
		napredovati	1		6.25 %		
	unaprijediti	1		6.25 %			
	steći poštovanje	Ø	49	100%	63.63 %	18.33 %	81.66 %
		poštovati	7		27.27 %		
		ispoštovati	3		9.09 %		
poštivati		1		100%			
steći uvid	svjediti	52	100%	86.6 %	13.3 %		
	Ø						
steći kvalifikacije	kvalificirati se	51	100%	85%	15%		
	Ø	9					
DATI	dati dopuštenje	dopustiti	60	100%	100%	0%	
		Ø	2				
	dati potvrdu	potvrditi	60	100%	98.33 %	1.66 %	
		Ø	1				
	dati poljubac	poljubiti	60	100%	98.33 %	1.66 %	
		Ø	1				
	dati zapovijed	zapovjediti	53	89.83 %	8.47 %		
		zapovjedati	5	1.69 %			
		zapovjediti	1				
		Ø	1				
SLOŽITI	složiti priču	ispričati	22	62.85 %			
		pričati	8	22.85 %			
		izmisli	2	5.71 %	58.33 %	41.66 %	
		smisliti	2	5.71 %			
		prepričati	1	2.85 %			
	složiti obavijest	obavijestiti	41	97.56 %			
		obmanuti	1	2.43%	68.33 %	31.66 %	
		Ø					
	složiti dramu	dramiti	22	53.65 %			
		dramatizirati	19	46.34 %	68.3 %	31.6 %	
Ø		19					
složiti kombinaciju	skombinirati	31	38.59 %				
	kombinirati	22	54.38 %				
	skombinirati	2	3.5 %				
	ukombinirati	1	1.75 %	95%	5%		
	skombati	1	1.75 %				
Ø	3						
BACITI	baciti dir	Ø	25	100%			
		dirati (se)	20	57.13 %			
		prodirati (se)	5	14.28 %			
		prošetati (se)	3	8.56 %			
		kružiti	2	5.71 %	58,30%	41,60%	
		diravati	1	2.85 %			
		dirnuti	1	2.85 %			
		zadirati	1	2.85 %			
		provozati se	1	2.85 %			
		Ø	21				
	baciti pjesmu	zapjevati	19	48.71 %			
		otpjevati	11	28.20 %			
		pjevati	6	15.38 %	65%	35%	
		opjevati	2	2.56 %			
		upjesmiti	1	2.56 %			
		zavirati	1	2.56 %			
		Ø	25				
	baciti ljagu	okaljati	12	52.17 %			
		oljagati	4	17.39 %			
		obaljati	2	8.69 %			
blajati		2	8.69 %	38.33 %	61.66 %		
ljagati		1	4.34 %				
dirnuti		1	4.34 %				
oklevetati		1	4.34 %				
diskreditirati		1	4.34 %				
Ø		32					
baciti leptu		loptati (se)	26	92,85%	46,60%	53,30%	
	dobaciti	2	7,14%				

Primjeri glagolsko-imenskih konstrukcija za koje smo pretpostavili da i sintaktički i semantički predstavljaju klasični odnos predikata i direktnoga objekta pokazali su se kao oni za koje su ispitanici u najvišem (100%) ili vrlo visokom postotku (uglavnom znatno iznad 90%) odgovorili kako ne

postoji jednorječni glagolski korelat konstrukcije s laganim glagolom. Takvi su primjeri *dati knjigu/olovku*, oba sa 100% negativnih odgovora, a onda i *dati maramicu* i *baciti smeće*, oba s 98,3% negativnih odgovora.⁷

dati knjigu			dati olovku			dati maramicu			baciti smeće		
DA ⁸	-	-	DA	-	-	DA	1	1.6 %	DA	1	1.6 %
NE	60	100 %	NE	60	100 %	NE	59	98.3 %	NE	59	98.3 %
X	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	-

Među konstrukcijama koje su najzanimljivije za temu ovoga rada postoji malen broj onih uz koje se ne pokazuje prevelika varijabilnost odgovora. Tek su uz nekoliko konstrukcija svi ispitanici ponudili iste odgovore. Samo za jednu konstrukciju svi ispitanici navode da ima jednorječnu glagolsku istoznačnicu i svi navode isti glagol (*dati dopuštenje – dopustiti*). Druge su konstrukcije kojima ne priznaju svi ispitanici glagolske istoznačnice, ali oni koji ih priznaju navode isti glagol (*steći kvalifikacije – kvalificirati (se); steći uvid – uvidjeti; dati potvrdu – potvrditi; dati poljubac – poljubiti*).

Stoga konstrukcije iz prvoga eksperimenta uvjetno se može podijeliti u tri skupine:

1. konstrukcije za koje velika većina ispitanika tvrdi da imaju jednorječni glagolski značenjski ekvivalent, no glagoli koje navode su različiti, koji put glagoli od istoga korijena kao i imenica u izvornoj konstrukciji, koji put ne: *baciti pogled – pogledati, šknuti; dati zapovijed – zapovijediti, zapovijedati, popovijediti; složiti kombinaciju – iskombinirati, kombinirati, skombinirati, skombati, ukombinirati*;

⁷ Jedna osoba koja je odgovorila kako konstrukcija *baciti smeće* ima jednorječni glagolski značenjski ekvivalent, napisala je da je to glagol 'zasmetiti', dok je jedna osoba koja je odgovorila kako konstrukcija *dati maramicu* ima jednorječni glagolski značenjski ekvivalent navodi glagol 'namiriti' kao korelat navedenoj konstrukciji. Svakom je izvornom govorniku hrvatskoga jezika jasno je da taj glagol značenjski nije ni u kakvoj vezi s konstrukcijom, dok se u rječnicima hrvatskoga jezika uz glagol 'zasmetiti' navodi kako je vrlo rijedak, a njegovo se značenje označava kao «zatrpati smećem, nanijeti ili napraviti smeće; zagaditi, onečistiti», iz čega je također jasno da taj glagol značenjski ne odgovara konstrukciji *baciti smeće*, što bi se sasvim sigurno pokazalo u daljnjem ispitivanju.

⁸ U tablici *DA* označava ispitanike koji smatraju kako postoji glagol kojim se može zamijeniti zadana konstrukcija u prvom retku tablice, dok *NE* označava ispitanike koji smatraju kako ne postoji glagol kojim se može zamijeniti zadana konstrukcija u prvom retku tablice. *X* označava ispitanike koji se nisu izjasnili.

LG	KONSTRUKCIJA	PARNAK	BROJ POJEDINAČNIH UPARIVANJA	POSTOTAK S OBZIROM NA POZ. ODG.	POSTOTAK POZITIVNIH ODGOVORA	POSTOTAK NEGATIVNIH ODGOVORA
DATI	dati zapovijed	zapovjediti	53	89,83 %	98,33 %	1,66 %
		zapovjedati	5	8,47 %		
		popovjediti	1	1,69 %		
		∅	1			
SLOŽITI	složiti kombinaciju	iskombinirati	31	38,59 %	95 %	5 %
		kombinirati	22	54,38 %		
		skombinirati	2	3,5 %		
		ukombinirati	1	1,75 %		
		skombati	1	1,75 %		
		∅	3			
BACITI	baciti pogled	toplati (se)	55	96,49 %	95 %	5 %
		oklevetati	2	3,50 %		
		∅	3			

2. konstrukcije za koje više od pola ispitanika tvrdi da imaju jednorječni glagolski značenjski ekvivalent, no postotak pozitivnih odgovora kreće se između 58,33 i 68,33: *složiti priču* (58,33%) – *ispričati, pričati, izmisliti, smisliti, prepričati*; *dati pusu* (58,33%) – *poljubiti, pusnuti, cmoknuti, pusiti, pusati, kušnuti, opusati*; *baciti đir* (58,33%) – *đirati (se), prođirati (se), kružiti, prošetati (se), điravati, đirnuti, zađirati, voziti se, provozati se*; *baciti pjesmu* (65%) – *zapjevati, otpjevati, pjevati, zasvirati, upjesmiti, opjevati*; *složiti obavijest* (68,33%) – *obavijestiti, obmanuti*; *složiti dramu* (68,33%) – *dramiti, dramtizirati*;

LG	KONSTRUKCIJA	PARNAK	BROJ POJEDINAČNIH UPARIVANJA	POSTOTAK S OBZIROM NA POZ. ODG.	POSTOTAK POZITIVNIH ODGOVORA	POSTOTAK NEGATIVNIH ODGOVORA
SLOŽITI	složiti priču	ispričati	22	62,85 %	58,33 %	41,66 %
		pričati	8	22,85 %		
		izmisliti	2	5,71 %		
		smisliti	2	5,71 %		
		prepričati	1	2,85 %		
	složiti obavijest	obavijestiti	41	97,56 %	68,33 %	31,66 %
		obmanuti	1	2,43 %		
		∅	19			
	složiti dramu	dramiti	22	53,66 %	68,3 %	31,6 %
		dramtizirati	19	46,34 %		
∅		19				
BACITI	baciti đir	∅	25		58,30%	41,60%
		đirati (se)	20	57,13 %		
		prođirati (se)	5	14,28 %		
		prošetati (se)	3	8,56 %		
		kružiti	2	5,71 %		
		điravati	1	2,85 %		
		đirnuti	1	2,85 %		
		zađirati	1	2,85 %		
		provozati se	1	2,85 %		
	baciti pjesmu	∅	21		65%	35%
		zapjevati	19	48,71 %		
		otpjevati	11	28,20 %		
		pjevati	6	15,38 %		
		opjevati	2	2,56 %		
		upjesmiti	1	2,56 %		
zasvirati	1	2,56 %				
DATI	dati pusu	∅	25		58,33 %	41,66 %
		poljubiti	22	62,85 %		
		pusnuti	4	11,42 %		
		cmoknuti	4	11,42 %		
		pusiti	2	5,71 %		
		pusati	1	2,85 %		
		opusati	1	2,85 %		
		kušnuti	1	2,85 %		

3. konstrukcije za koje manje od pola ispitanika tvrdi da imaju jednorječni glagolski značenjski ekvivalent, no taj je postotak znatno viši od postotka gdje je većina ispitanika odbacila mogućnost takvoga ekvivalenta: *baciti loptu* (46,6% pozitivnih odgovora) – *loptati (se)* (92,85 %), *dobaciti* (7,14%); *baciti ljagu* (38,33% pozitivnih odgovora) – *okaljati, oljagati, blatiti, oblatiti, ljagati, oklevetati, diskreditirati*;

LG	KONSTRUKCIJA	PARNJAK	BROJ POJEDINAČNIH UPARIVANJA	POSTOTAK S OBSIROM NA POZ. ODG.	POSTOTAK POZITIVNIH ODGOVORA	POSTOTAK NEGATIVNIH ODGOVORA
BACITI	baciti ljagu	Ø	25			
		okaljati	12	52,17 %	38,33 %	61,66 %
		oljagati	4	17,39 %		
		oljagati	2	8,69 %		
		oblatiti	2	8,69 %		
		ljagati	1	4,34 %		
		blatiti	1	4,34 %		
		ljagati	1	4,34 %		
		blatiti	1	4,34 %		
		oklevetati	1	4,34 %		
	diskreditirati	1	4,34 %			
	baciti loptu	Ø	32			
loptati (se)		26	92,85 %	46,60 %	53,30 %	
dobaciti		2	7,14 %			

Nadalje, valja istaknuti kako postoje slučajevi u kojima je većina ispitanika odgovorila kako konstrukcija nema jednorječni glagolski parnjak, dok su oni koji se s tim ne slažu naveli brojne primjere mogućih glagolskih zamjena. Među takvim se primjerima nalaze i glagoli tvoreni od istoga korijena kao što je imenica u izvornoj konstrukciji i glagoli tvoreni od posve drugih korijena (npr. *steći prednost – prednjačiti, preteći, prestići, unaprijediti, napredovati, dostići; steći poštovanje – poštovati, ispoštovati, poštivati; dati novac – platiti, donirati, iskeširati; baciti odjeću – odjenuti, obući, razodjenuti se, obnažiti (se)*). S druge strane postoje i mnogi slučajevi u kojima je velika većina ispitanika navela istovjetnost konstrukcija i njihovih jednorječnih parnjaka (npr. *steći kvalifikacije – kvalificirati (se), steći uvid – uvidjeti i dati potvrdu – potvrditi*) koja se na prvi pogled čini neupitnom, no uvrštavanjem u rečnični kontekst postaje itekako upitna (usporedi npr. *Uvidio je svoju pogrešku / ?Stekao je uvid u svoju pogrešku, Tajnica mu je dala potvrdu / ??Tajnica mu je potvrdila*).

Iako se u ovom radu ne bavimo izravno pitanjem značenjske istovjetnosti i konteksta, koje je ostavljeno za neki od narednih radova, preliminarno se može pretpostaviti kako je moguće da su ispitanici u eksperimentalnoj situaciji manje pozornosti obraćali na istoznačnost, a više se oslanjali na širu paradigmatiku os t.j. na morfosemantička polja (v. Raffaelli i Kerovec 2008). Nadalje, nije isključena ni mogućnost da je dio dekontekstualiziranih konstrukcija utjecao na poimanje drugih konstrukcija. Kao primjer konstrukcije koja je možda bila pod utjecajem drugih konstrukcija može se izdvojiti konstrukcija *baciti odjeću*. Iako ona sasvim

očito najviše odgovara kontrolnim konstrukcijama kao što je npr. *baciti smeće*, ipak se u istraživanju pokazalo da je 11.6% ispitanika odgovorilo kako postoji njezina jednorječna glagolska značenjska istovjetnica. Tih je 7 ispitanika navelo sljedeće glagole značenjski istovjetne glagole: *odjenuti (se)* (3 ispitanika; 42,85%), *obući* (1 isp.; 14,28%), *razodjenuti* (1 isp.; 14,28%) i *obnažiti (se)* (2 isp.; 28,56%). Priloženi odgovori daju nam naslutiti kako je danoj konstrukciji možda pripisano drugačije značenje na temelju formalno identičnih konstrukcija koje su dio produktivnog uzorka (npr. *baciti pogled – pogledati*, *baciti đir – prođirati*, *baciti ples – zaplesati* itd.)

Navedeni primjeri upravo ukazuju na nužnost neprestanog propitivanja metodologije, kao i nužnost da se u psiholingvističkim ispitivanjima krene od najopćenitijih teorijskih pretpostavki te da ih se provodi u fazama. Baš zbog toga u prvom eksperimentu ispitanike nismo ograničavali na istokorijske glagole, već smo od njih tražili jedino da navedu jednorječne glagole istoga ili bliskoga značenja. Naime, uvjereni smo da bi se sužavanjem okvira na istokorijske glagole znatno suzila varijabilnost odgovora. Kako smo provodeći navedeno istraživanje, između ostaloga željeli proniknuti u način razmišljanja o konstrukcijama da bismo kasnije, u sljedećim fazama istraživanja, mogli postaviti preciznija i teorijski utemeljenija pitanja, smatrali smo da nam je upravo ta varijabilnost dodatna informacija.

Treći je eksperiment sadržavao popis 21 konstrukcije i isto toliko predloženih glagola koji su po značenju bliski konstrukcijama. Od ispitanika se tražilo da na Likertovoj ljestvici od 1 do 5⁹ procijene mjeru u kojoj po njihovu mišljenju navedeni glagol znači isto što i konstrukcija. Broj 5 pri tom je označavao potpunu istovjetnost značenja, broj 1 potpuni nedostatak istovjetnosti, dok je broj 3, kao što je to u mjerenjima toga tipa uobičajeno, označavao srednju vrijednost. Od ispitanika se k tomu tražilo da na istovjetnoj Likertovoj ljestvici od 1 do 5 označe konkretnost ili apstraktnost konstrukcije, pri čemu je broj 5 označavao visoku konkretnost, a broj 1 visoku apstraktnost.

Kad je riječ o procjeni istovjetnosti značenja, srednje vrijednosti za sve parove konstrukcija i glagola kreću se između 2,33 i 4,85. Standardna devijacija uglavnom se kreće oko 1. Najniža joj je vrijednost 0,55 (za par čija je srednja vrijednost 4,85, za koji je najveći broj ispitanika procijenio da se radi o potpunoj značenjskoj istovjetnosti ocijenivši taj par ocjenom 5) do

⁹ Nakon savjetovanja s psiholozima, odlučili smo se za Likertovu ljestvicu od 1 do 5, zato što je riječ o složenoj procjeni značenjskih odnosa za koje smo pretpostavili da bi proširena ljestvica od 1 do 7 dovela do većeg broja odgovora u sredini ljestvice, što je upravo tip rezultata koji smo željeli izbjeći.

1,42 (za par čija je srednja vrijednost 2,33, za koji je najmanji broj ispitanika utvrdio da postoji značenjska istovjetnost).

Smatramo da je rezultate procjene značenjske istovjetnosti u trećem eksperimentu najbolje podijeliti u pet skupina, kako bi se s jedne strane pokazala njihova razvedenost, a s druge strane njihov stupnjevit karakter te kako bi ih se lakše usporedilo s rezultatima prvog eksperimenta:

1. skupina: parovi konstrukcija i glagola za koje je velika većina ispitanika utvrdila da postoji značenjska istovjetnost. Riječ je o 7 glagola. Za neke je više od 50 od ukupno 60 ispitanika dalo ocjenu 5, a za sve parove u ovoj skupini broj ispitanika koji su dali ocjenu 5 i 4 (dakle onih koji nemaju dileme o značenjskoj istovjetnosti) znatno prelazi 50. To su parovi: *baciti ples – zaplesati, dati dopuštenje – dopustiti, dati dar – darovati, baciti pogled – pogledati, dati zapovijed – zapovjediti, dati potvrdu – potvrditi, dati poljubac – poljubiti*. Srednja vrijednost u toj je skupini, očekivano, najviša, i kreće se od 4,18 do 4,85;

2. skupina: parovi konstrukcija i glagola za koje je oko polovice ispitanika ocijenila da se radi o potpunoj istovjetnosti (davanjem ocjene 5), dok je oko četvrtine ispitanika dalo ocjenu 4, a raspored preostalih ocjena je raznolik. Zbroj ocjena 5, 4 i 3 u ovoj skupini također znatno prelazi 50 od ukupno 60. Riječ je o četiri para: *baciti dir – prodirati, steći kvalifikacije – kvalificirati se, steći uvid – uvidjeti, baciti spavanac – odspavati*. Srednja vrijednost u toj je skupini nešto niža i kreće se od 4,17 do 4,48;

3. skupina: parovi konstrukcija i glagola za koje je više od polovice ispitanika procijenilo da postoji visok stupanj istovjetnosti (koju su ocijenili ocjenama 4 i 5), a još se znatan broj ispitanika odlučio za ocjenu 3. Premda bi se ova skupina mogla spojiti s prethodnom, odlučili smo je izdvojiti kao posebnu, zato što je prosječna ocjena u njoj znatno niža (3,85 do 3,97), prije svega zato što je broj ispitanika koji se odlučio za najviše ocjene ipak znatno niži nego u prethodnoj skupini (tek nešto više od 20 ispitanika se odlučivalo za ocjenu 5, otprilike isto toliko za ocjenu 4). I ovdje je riječ o četiri para: *baciti svjetlo – osvijetliti, složiti dramu – dramatizirati, baciti pjesmu – otpjevati*;

4. skupina: parovi konstrukcija i glagola za koje je većina ispitanika procijenila da postoji nizak stupanj istovjetnosti (tek ih tridesetak procjenjuje da je istovjetnost na visokoj ili vrlo visokoj razini). U skladu s tim, prosječna je ocjena niža od ukupnoga prosjeka i kreće se od 2,88 do 3,78. Riječ je o četiri para: *steći osjećaj – osjećati, složiti kombinaciju –*

kombinirati, složiti obavijest – obavijestiti, složiti grupu – grupirati;

5. skupina: riječ je o dvama parovima konstrukcija i glagola za koje je znatno veći broj ispitanika odgovorio kako ne postoji istovjetnost. U oba je slučaja tek 9 ispitanika za te parove dalo ocjenu 5, dok ih je između 30 i 40 dalo ocjene 3 i niže. Ti su parovi *složiti priču – ispričati* i *dati pusu – pusiti*.

Usporedbom rezultata prvog i trećeg eksperimenta uočava se kako u procesiranju laganih glagola veliku ulogu zacijelo igra kognitivni potencijal. Naime, s obzirom na to da su isti ispitanici sudjelovali u prvom i u trećem eksperimentu s razmakom od nekoliko tjedana, pri čemu su, kao što je već rečeno, u prvom eksperimentu sami navodili glagole čije se značenje po njihovu mišljenju potpuno ili u visokoj mjeri podudara sa značenjem konstrukcije, a u trećem su im eksperimentu ponuđeni glagoli čiji su stupanj podudarnosti trebali procijeniti na ljestvici od 1 do 5, usporedba varijabilnosti i tipa glagola u ta dva eksperimenta ukazuje na zanimljivu dispoziciju. Prvi (od najviše tri rješenja) glagol naveden uz konstrukcije *baciti ples, dati dopuštenje, steći kvalifikacije, steći uvid, baciti pogled, dati zapovijed, složiti obavijest, složiti grupu, dati potvrdu* i *dati poljubac* u potpunosti se podudara s glagolom navedenim u trećem eksperimentu. To upućuje na činjenicu da je u mentalnom leksikonu većine ispitanika, što znači i u njihovoj mentalnoj gramatici, polovica navedenih konstrukcija tijesno povezana s jednim jednorječnim glagolom istoga značenja.

3. UMJESTO ZAKLJUČAKA

Specifične glagolsko-imenske konstrukcije ili, želimo li ih tako odrediti, ili glagolsko-imenske konstrukcije s konvencionaliziranim značenjem, ili konstrukcije s laganim glagolima, predstavljaju jezične strukture koje se u tradicionalnom gledanju smatra graničnim slučajevima unutar leksičkoga i gramatičkoga modula ili su, drugim riječima, u okviru čvrste strukturalističke teorije smatrane ne osobito produktivnim frazemima, u suvremenom se gledanju analizira kao posebne slučajeve pomaka na sučelju sintakse i semantike. Takve konstrukcije zbog raskoraka između konvencionalizirane, očekivane sintakse i nekonvencionalizirane, neočekivane semantike, treba smatrati konstrukcijama koje obilježavaju prijelaz između klasičnih riječi s jedne i idiomatskih (a u nekoj mjeri i frazeoloških) struktura s druge strane.

Na temelju istraživanja takvih konstrukcija u hrvatskom jeziku smatramo da ih nije moguće opisati tako da se odredi skup semantičkih

obilježja koji bi vrijedio za sve pojedinačne pojavnice koje bi trebalo uvrstiti u skupinu konstrukcija s laganim glagolima, nego da ih treba smatrati konstrukcijama koje imaju manje ili više zajedničkih obilježja. To, drugim riječima, znači da bi se konstrukcije s laganim glagolima moglo prikazati uz pomoć višedimenzionalne simulacije kojom bi se odredila udaljenost od jezgrenih obilježja, vjerojatno na razini semantičke i morfosintaktičke reprezentacije. Takav bi prikaz vjerojatno najuvjerljivije pokazao relativnu gustoću pojavljivanja konstrukcija s laganim glagolima unutar glagolskoga i imenskoga (kognitivno)semantičkoga polja. To bi, nadalje, omogućilo izradu prediktivnoga modela kojim bi se na temelju analize postojećih mogla predvidjeti vjerojatnost pojavljivanja novih konstrukcija. Taj posao u ovom trenutku mora ostati tek hipoteza koju treba ispitati i potom, u kasnijim fazama bavljenja konstrukcijama s laganim glagolima u hrvatskom jeziku, pokušati dokazati.

Uz to, za buduća istraživanja sasvim sigurno ostaje otvoreno pitanje semantičkoga ograničenja suodnosa glagola i imenica, to jest pitanje koji se sve glagoli i zašto, mogu naći u konstrukcijama nalik onima navedenim u ovom radu i s kojim imenicama. Jasno je da je riječ o produktivnoj strukturi, no potrebno je istražiti je li riječ o glagolima koji pripadaju istim semantičkim poljima (npr. u smislu zamjenjivosti *učiniti* i *napraviti*, *dati* i *pružiti*) ili o nekom drugom kriteriju. S druge strane, na temelju pretraživanja korpusa i iščitavanja teorijske literature s primjerima iz raznih jezika čini se da se, kad je riječ o imenicama, redovito radi o događajnim imenicama, no i s tim u vezi ostaje otvoreno pitanje je li iz skupa događajnih imenica moguće slobodno birati ili postoje ograničenja, kao i to radi li se uistinu samo o događajnim, ili i o nekom drugom tipu imenica.

Na kraju, na gramatičkoj razini ostaje otvoreno kategorijalno pitanje glagolskoga vida. Naime, u nizu eksperimenata o kojima pišemo u ovom radu služili smo se samo svršenim glagolima koji su očito utjecali na svršenost jednorječnog glagolskog značenjskog ekvivalenta koji su ispitanci nudili i prihvaćanje istog takvog ekvivalenta kad im je bio ponuđen. Premda o tome nije bilo govora u ovom radu, jasno je da je bar neke od navedenih konstrukcija moguće ostvariti s nesvršenim glagolima (npr. *davati podršku* – *podržavati* ili *davati dopuštenje* – *dopuštati*) no isto je tako jasno da će neke druge konstrukcije s nesvršenim glagolima biti rubne ili neovjerene (npr. *?bacati ples* i **slagati dramu*). Stoga je pitanje odnosa između svršenog i nesvršenog glagolskog vida i postavljanja ograničenja u ovoj fazi istraživanja još sasvim otvoreno.

Literatura:

1. Bagić, Krešimir (2012). *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Butt, Miriam. 2003. The light verb jungle. u: *Harvard Working Papers in Linguistics*, ur. G. Aygen, C. Bower i C. Quinn. 1-49. Vol. 9, Papers from the GSAS/Dudley House Workshop on Light Verbs.
3. Cetnarowska, Božena. 2012. On English verbo-nominal constructions and different construals of situations. u: *Image, imagery, imagination in contemporary English studies*, ur. Božena Cetnarowska and Olga Glebova, 189-207. Częstochowa: Wydawnictwo AJD, 2012.
4. Family, Neiloufar. 2006. *Explorations of semantic space: The case of light verb constructions in Persian*. Doktorska disertacija. École des Hautes Études en Sciences: Paris.
5. Fillmore, Charles J. 1977. The case for case reopened. u: *Grammatical Relations (Syntax and Semantics 8)*, ur. Cole, Peter i Jerrold Sadock, 59–82. New York: Academic Press.
6. Langacker, Ronald W. 1987. *Foundations of cognitive grammar*. Vol. 1: Theoretical prerequisites, 144-145. Stanford: Stanford University Press.
7. Langacker, Ronald W. 1991. *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. 2: Descriptive application, 23-25. Stanford: Stanford University Press.
8. Gradečak-Erdeljić, Tanja, Mario Brdar. 2012. Constructional meaning of verbo-nominal construction in English and Croatian. *Suvremena lingvistika* 38/73: 29–46.
9. Gradečak-Erdeljić, Tanja. 2009. Iconicity of the verbal expression – The case of “light verbs”. u: Brdar, Mario, Marija Omazić, Višnja Pavičić Takač (ur.) *Cognitive Approaches to English: Fundamental, Methodological, Interdisciplinary and Applied Aspects*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 3–26.
10. Grimshaw, Jane. 1990. *Argument Structure*. Cambridge: MIT Press.
11. Gross, Gaston. 1989. *Les constructions converses du français*. Geneva-Paris: Librairie Droz.
12. Jackendoff, Ray. 1997. *The Architecture of the Language Faculty [Linguistic Inquiry Monographs 28]*. Cambridge: MIT Press.
13. Jackendoff, Ray. 2002. *Foundations of Language: Brain, Meaning, Grammar, Evolution*. Oxford/New York: Oxford University Press.
14. Jackendoff, Ray. 2010. *Meaning and the Lexicon: The Parallel*

- Architecture 1975–2010*. New York/Oxford: Oxford University Press.
15. Jespersen, Otto. 1954. *A Modern English Grammar on Historical Principles*. London: Allen & Unwin and Copenhagen: Ejnar Munksgaard.
 16. Kuna, Branko. 2012. *Predikatna i vanjska posvojnost u hrvatskome jeziku*. Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku.
 17. Nespital, Helmut. 1989. Verbal Aspects and Lexical Semantics in Indo-Aryan Languages: The Typology of of Verbal Expression (“Compound Verbs”) and their Relation to Simple Verbs. *Studien zur Indologie und Iranistik* 15: 159-195.
 18. Nickel, Gerhard. 1968. Complex Verbal Structures in English. *International Review of Applied Linguistics* 6, 1-21.
 19. Opačić, Nives. 2009. *Reci mi to kratko i jasno*. Zagreb: Novi Liber. ž
 20. Peti-Stantić, Anita, Marin Kežić, Hrvoje Japirko. (u tisku) Specifične glagolsko-imenske konstrukcije: povijest proučavanja i ispitivanje uporabe u hrvatskom jeziku. *Suvremena lingvistika*.
 21. Piñango, Maria M., Jennifer Mack, Ray Jackendoff. 2006. Semantic combinatorial processes in argument structure: Evidence from light verbs. *Proceedings of the thirty-second annual meeting of the Berkeley Linguistics Society*: 573–583.
 22. Radovanović, Milorad. 1977. Dekomponovanje predikata (na primerima iz srpskohrvatskog jezika). *Južnoslovenski filolog* 33: 53–80.
 23. Radovanović, Milorad. 1990. *Spisi iz sintakse i semantike*. Novi Sad: Dobra vest; Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 53–73.
 24. Raffaelli, Ida, Barbara Kerovec. 2008. Morfosemantička polja u leksiku hrvatskog leksika. *Jezikoslovlje*. 1-2, 141-169
 25. Rassi, Amanda i dr. 2014. The fuzzy boundaries of operator verb and support verb constructions with dar "give" and ter "have" in Brazilian Portuguese. *Proceedings of the Workshop on Lexical and Grammatical Resources for Language Processing* 39, 92-101
 26. Silić, Josip, Ivo Pranjković. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga, 188–190, 291–293.
 27. Tafra, Branka. 2007. Pregršt jezičnih znaca. *Nova mehanizacija šumarstva* 28/1: 49–93.
 28. Willer-Gold, Boban Arsenijević, Mia Batinić, Nermina Čordalija, Marijana Kresić, Nedžad Leko, Lanko Marušić, Tanja Miličev, Nataša

Miličević, Ivana Mitić, Andrew Nevins, Anita Peti-Stantić, Branimir Stanković, Tina Šuligoj, Jelena Tušek. 2016. Conjunct Agreement and Gender in South Slavic: From Theory to Experiments to Theory. *Journal of Slavic Linguistics*. 24(1):187-224.